

NOTITIE

Onderwerp	ZIENSWIJZE ONTWERPBESLUIT WET NATUURBESCHERMING
Aan	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
Datum	27-9-2023
Referentie ON	/
Referentie OG	/
Status	Definitief
Project	Meanderende Maas
Projectcode	/
Kopie naar	/
Verificatie	/
Bijlage(n)	/

1 INLEIDING

Op 13 oktober 2022 is een ontheffing aangevraagd in het kader van de Wet natuurbescherming door het project Meanderende Maas. Samen met de herziene versie van het Activiteitenplan van 26 juni 2023 en de aanvullende notities van 26 juni en van 5 juli 2023, is deze beoordeeld door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). Op 17 augustus 2023 is het ontwerpbesluit gepubliceerd (kenmerk WNB/2022/060.ontw.).

Naar aanleiding van een overleg tussen een afvaardiging van het project met de RVO op 13 september 2023 is besloten om een zienswijze in te dienen op dit ontwerpbesluit. Deze notitie geeft invulling aan deze zienswijze.

2 POELKIKKER

Dit hoofdstuk beschrijft de zienswijze op voorschrift yy:

"Er dienen geen werkzaamheden plaats te vinden tijdens de kooractiviteiten (mei en juni) van de poelkikker."

De reden voor het opstellen van het voorschrift betreft dat het onduidelijk is of de werkzaamheden verstorend werken op de kooractiviteit van de populatie poelkikkers en of dit een negatief effect heeft op de Staat van instandhouding (Svi) van de soort. Het gaat er om of de geluidsverstoring van de werkzaamheden de achtergrondgeluidbelasting overstemt en of dit een effect heeft op de Svi van de poelkikker.

Poelkikker komt in en rondom het plangebied voor in 13 wateren. Het voorschrift verbiedt alle werkzaamheden in de maanden mei en juni rondom deze wateren. Het effect is dat werkzaamheden op veel locaties twee maanden per jaar stilliggen waarbij geen onderscheid is over welke werkzaamheden het gaat en welke afstand geldt vanaf deze wateren. Dit heeft een zeer groot effect op de uitvoering van de werkzaamheden.

De zienswijze betreft het verzoek om het voorschrift volledig te schrappen. Onderstaand is onderbouwd dat de geluidsbelasting van de werkzaamheden geen effect heeft op de Svi van de poelkikker

De kooractiviteit van de poelkikker vindt vooral 's avonds plaats als het niet te koud is. Echter, ook overdag vindt op warme zonnige dagen soms kooractiviteit plaats van poelkikker (BIJ 12, 2017). De nadruk van de kooractiviteit ligt echter in de avond. Soortinventarisatieprotocollen zijn hier ook op afgestemd (NGB, 2017). Onderzoek naar poelkikker vindt plaats in de avonduren, vanaf een uur voor zonsondergang. In de maanden mei en juni is de zonsondergang op deze locatie tussen 21:00 en 22:00. De optimale periode voor de kooractiviteit ligt daarmee in de avond vanaf 20:00 – 21:00. Alle werkzaamheden vinden echter plaats tussen 06:00 en 19:00 waarbij bouwwerkzaamheden (intrillen of duwen van damwanden) pas starten om 07:00.

De kooractiviteit van de poelkikker vindt vooral 's avonds plaats als het niet te koud is. Echter, ook overdag vindt op warme zonnige dagen soms kooractiviteit plaats van de poelkikker (BIJ 12, 2017). De nadruk van de kooractiviteit ligt echter in de avond. Soortinventarisatieprotocollen zijn hier ook op afgestemd (NGB, 2017). Als er nader onderzoek naar de poelkikker wordt uitgevoerd vindt dit plaats in de avonduren, starttijd is één uur voor zonsondergang. In de maanden mei en juni is de zonsondergang op de projectlocatie tussen 21:00 en 22:00. De optimale periode voor de kooractiviteit ligt daarmee in de avond vanaf 20:00 – 21:00. Alle werkzaamheden vinden plaats tussen 06:00 en 19:00 waarbij bouwwerkzaamheden (intrillen of duwen van damwanden) pas starten vanaf 07:00.

Er is geen overlap met de werkzaamheden en de optimale periode voor de kooractiviteit. Enkel overdag, en op warme zonnige dagen is er mogelijk een geluidsuitstraling van de werkzaamheden op de wateren waar de poelkikker voorkomt.

De werkzaamheden vinden daarnaast niet op alle locaties tegelijkertijd plaats. Zowel in de uiterwaarden als langs de dijk worden de werkzaamheden gefaseerd uitgevoerd. Dit betekent dat er geen sprake is dat alle wateren waar de poelkikker voorkomt tegelijkertijd worden beïnvloed door geluidsproductie van de werkzaamheden. Deze fasering van de werkzaamheden is beschreven in het activiteitenplan (paragraaf 4.3). Mogelijke effecten door de werkzaamheden op de wateren van poelkikker zijn daarom gefaseerd in tijd en ruimte.

De werkzaamheden bestaan uit de volgende categorieën met de maximale geluidsbelasting (bronvermogen);

- Damwanden trillen of duwen (125 dB(a) voor trillen, 110 dB(a) voor duwen)
- Graafwerkzaamheden en transport dijk (108 dB(a); rupskraan, bulldozer, shovel, wals en dumper)
- Graafwerkzaamheden en transport uiterwaard (107 dB(a); rupskraan, bulldozer en rupskraan)

Tabel 1 geeft de contourafstanden (dus bij welke afstand vanaf de geluidsbron een bepaalde geluidsbelasting aanwezig is) per type werkzaamheid (Meanderende Maas, 2022).

Tabel 1, contourafstanden in meters van verschillende activiteiten

Activiteit	≤60 onbeperkt	65 dB(A) 50 dgn	70 dB(A) 30 dgn	75 dB(A) 15 dgn	80 dB(A) 5 dgn
grondwerk langs de dijk	45	25	10	<10	<10
grondwerk (uiterwaarden en depot)	45	25	10	<10	<10
transport	20	10	<10	<10	<10
laden/lossen	60	40	25	15	10
intrillen damwanden	240	150	95	65	40
duwen damwanden	55	35	25	15	<10
Silent piler	40	25	15	<10	<10

NB: contourafstand gemeten vanaf de rand van het werkgebied of vanaf de puntbronnen.

Voor het gros van de werkzaamheden (grondwerk langs de dijk en in de uiterwaarden) geldt dat er op een afstand van 25 meter een geluidbelasting is van slechts 65 dB(a), vergelijkbaar met de geluidsterkte van een normaal gesprek. Voor het intrillen van damwanden geldt een grotere afstand om tot deze geluidsterkte te komen (150 m) en voor het induwen van damwanden geldt dat op 30 meter al sprake is van een geluidsbelasting van 65 dB(a).

- De geluidsbelasting van 65dB(a) is niet verstorend voor de kooractiviteit van de poelkikker. Het betreft een zeer lage geluidbelasting die het geluid van de poelkikker kooractiviteit niet overstemt. In water P9 (ten zuiden van de Diedensche Uiterdijk) is de poelkikker aangetroffen ondanks een achtergrondbelasting van 61-65 dB(a) door verkeer (zie afbeelding 1).
- Voor het gros van de werkzaamheden geldt dat deze overdag en op een afstand van >25m met zekerheid niet verstorend werken op de kooractiviteit van de poelkikker. Hoewel op een aantal locaties werkzaamheden binnen 25 meter van voortplantingswateren worden uitgevoerd, is het zo dat wanneer werkzaamheden worden uitgevoerd deze niet permanent binnen 25 meter worden uitgevoerd.

Afbeelding 1, Achtergrondgeluid door wegverkeer (Atlas leefomgeving.nl) en ligging poelkikkerhabitat P9 (rode lijn). Er is een geluidbelasting op een deel van de watergang van 61 – 65 dB.

Conclusie

Concluderend vindt het gros van de kooractiviteit en dus het belangrijkste deel van kooractiviteit in de avonduren plaats (vanaf 20:00 – 21:00 uur). De werkzaamheden eindigen dagelijks op zijn laatst om 19:00 uur, dus voorafgaand aan kooractiviteiten.

Daarnaast vinden van het gehele project de werkzaamheden plaats in fasering van tijd en ruimte waardoor er geen sprake is dat alle wateren waar de poelkikker voorkomt worden beïnvloed in dezelfde periode. Als er al werkzaamheden plaatsvinden in de buurt van voortplantingswateren van poelkikkers zijn deze op >25-30m met zekerheid niet verstorend (uitzondering van intrillen damwanden).

Deze feiten beschouwend is uitgesloten dat de geluidsproductie van de werkzaamheden een negatieve invloed heeft op de Svi van de poelkikker. Doordat de werkzaamheden overdag plaatsvinden buiten de belangrijkste kooractiviteit, er een fasering is in ruimte en tijd én het gros van de werkzaamheden op >25-30m afstand met zekerheid niet de kooractiviteit overstemt, is het duidelijk dat kooractiviteit van de poelkikker binnen het plangebied mogelijk is. Daarmee kan de poelkikker gedurende de werkzaamheden voortplanten en is er geen effect op de Svi door geluidsproductie van de werkzaamheden.

3 DAS

Deze paragraaf beschrijft de zienswijze op voorschrift jji:

"Aanwezige dassenwissels en geleidende groenelementen dienen gevrijwaard te worden van aantasting en obstakels. Daarnaast dienen bestaande struwelen en bosschage waar mogelijk te worden behouden. Dit dient te worden opgenomen in het Ecologisch werkprotocol."

Het niet aantasten van wissels over de dijk maakt dat de dijk ter plaatse van een wissel niet kan worden versterkt. Dijkveiligheid wordt op deze locatie dan niet behaald. Voor de wissels in de uiterwaarden geldt ook dat op deze locaties geulen worden aangelegd voor hoogwaterveiligheid of grondstofwinning ten behoeve van de dijkversterking.

De zienswijze betreft het verzoek om een tekstuele wijziging aan te brengen. In plaats van *"dienen gevrijwaard te worden van aantasting en obstakels"* is het verzoek om de volgende tekst te hanteren: *"dienen ter plaatse van de dijken ten alle tijden beloopbaar te zijn"*.

In paragraaf 6.5 van het activiteitenplan (pagina 60 en 61) zijn reeds maatregelen beschreven waardoor wissels over de dijk en bij bouwwegen in de uiterwaard passeerbaar zijn voor de das. Ook zijn maatregelen beschreven om in de toekomst deze wissels functioneel te laten zijn (door kleine openingen te maken in nieuw vee-werend hekwerk langs de dijk). Op pagina 64 en 65 zijn maatregelen beschreven waardoor de geul in de uiterwaard van deelgebied De Waarden passeerbaar blijft voor de das.

Conclusie

Met de genomen maatregelen en overige voorschriften in de ontwerpbesluiting die betrekking hebben op wissels van de das is het uitgesloten dat de werkzaamheden een permanent negatief effect hebben op de mogelijkheden voor das om in het gebied zich te verplaatsen. Er worden immers maatregelen genomen zodat wissels van das ter plaatse van de dijk beloopbaar zijn voor de das.

Deze paragraaf beschrijft de zienswijze op voorschrift ppp:

"Er dienen natuurvriendelijke oevers en faunaoversteekplaatsen/bruggen met geleidend groen over geulen, te worden gerealiseerd. Deze oversteekplaatsen dienen indien van toepassing aan te sluiten op de huidige wissels in het veld"

In paragraaf 6.5 van het activiteitenplan (pagina 60 en 61) wordt hier rekening mee gehouden door het toepassen van maatregelen waarbij dassen tijdens de uitvoering de tijdelijke werkwegen kunnen kruisen. Ervaring leert dat dassen gedurende de tijd van de uitvoering looproutes aanpassen aan de nieuwe ontstane ontwikkelingen. Bij de aanleg van nevengeulen gebeurt dat gaandeweg in de tijd. Er worden geen geulen in één keer aangelegd. Hierdoor zal de das zijn looproutes aanpassen aan het ontstaan van de nevengeulen. In paragraaf 6.3.1 van het Activiteitenplan wordt verwezen naar de ontwikkelingen in de Millingerwaard (circa 550 ha). Die leren dat gedurende de werkzaamheden (in de periode 2013 – 2022) de populatie dassen is toegenomen van 1 naar 2-3 families. In dit werk heeft gefaseerd kleiwinning en omwisseling van grond plaatsgevonden. De aanpak en het ontwerp is vergelijkbaar als de aanpak van Meanderende Maas waarbij in

de periode van 2024 tot eind 2029 (huidige planning) klei en zand wordt ontgraven en gronden worden omgewisseld. In de Millengerwaard zijn wateren gerealiseerd zonder bijkomende voorzieningen zoals faunabridgen.

De oevers van de geulen in het project Meanderende Maas worden natuurvriendelijk aangelegd. Hiermee zijn ze te kruisen voor das (door ontbreken steile oevers) én bieden ze een geleidende functie.

Daarnaast zijn de geulen zodanig ontworpen dat de das na de inrichting vrij kan rond bewegen zonder obstakels. Door de aanleg van geulen zal de das voor het passeren of omlopen van de geul meer energie moeten steken dan in de huidige situatie. Het omlopen vormt een afstand van honderden meters tot circa 1,4 km in plaats van afstanden van enkele honderden meters. Van de das zijn loopafstanden bekend van 4 kilometer vanaf de burcht en dassen kunnen flinke afstanden afleggen per nacht (tot wel 15 km) (Mulder, 2016). Binnen het territorium zijn alle potentieel geschikte foerageergebieden aanwezig binnen een straal van maximaal 1,6 km. Deze zijn daarmee bereikbaar voor de das, de enige extra inspanning geeft geen negatief effect op de Svi voor de das, de foerageer- en leefgebieden zijn immers bereikbaar.

De zienswijze betreft het verzoek om het voorschrift voor de realisatie van faunaoversteekplaatsen/bruggen te laten vervallen. In hoofdstuk 6 van het Activiteitenplan wordt per deelgebied onderbouwd dat de das na de aanleg van geulen, weliswaar met enige extra inspanning, zich vrij door de uiterwaard kan bewegen.

4 BEVER

Dit hoofdstuk beschrijft de zienswijze op voorschrift ii:

"Appeltern: er dient een plan van aanpak voor een compensatie-territorium vier jaar voor het weghalen van het territorium bij Appeltern, te worden overlegd aan RVO. Dit plan van aanpak dient door een ter zake deskundige te worden ontwikkeld."

De termijn van vier jaar is gebaseerd op het feit dat compensatieterritorium 1 jaar van tevoren functioneel moet zijn en dat er tijd nodig is om hiervoor een ontwerp te maken en dit te realiseren. Als er vier jaar voorafgaand een plan van aanpak verstuurd moet worden, komt het erop neer dat er al zeer snel een plan van aanpak moet worden ingediend. Dit is gezien de stand van het project op korte termijn niet mogelijk.

De zienswijze betreft het verzoek de vier jaar te vervangen door drie jaar. Drie jaar voorafgaand aan het weghalen van het territorium bij Appeltern overlegt de initiatiefnemer een plan van aanpak voor een compensatieterritorium.

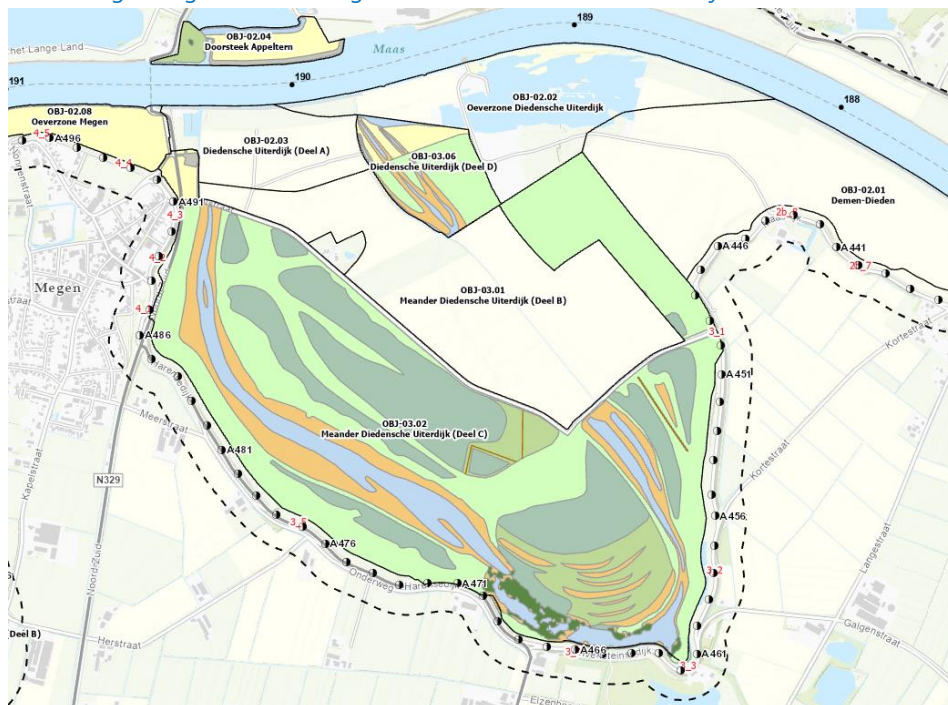
Het ontwerp van de gehele uiterwaarden is reeds bekend, afgestemd op de bever en hoeft niet verder ontworpen te worden. Het is alleen een kwestie van verwoorden wanneer dit gereed is. Er gaat geen tijd verloren voor het maken van een ontwerp. In het activiteitenplan is aangegeven dat er ruimte is voor een nieuw territorium, echter pas na afloop van de werkzaamheden.

- De fasering-plannen moeten helemaal worden afgerond, pas dan kan goed worden aangegeven waar de bever terug kan komen en of dit dan geschikt is. Deze plannen zijn sowieso gereed 3 jaar voorafgaand aan het verwijderen van het territorium. Het ontwerpen kost dus geen tijd, alleen het uitwerken van de fasering en de realisatie van het nieuwe leefgebied.
- In het ontwerp van de Meanderende Maas wordt ruim voorzien in de ontwikkeling van bos en ruigte, zie afbeelding 2. Donkergroene kleur betreft bos en oranje deel betreft riet. In deze delen heeft de bever voldoende ruimte om een burcht te maken en voedsel te vinden. 3 jaar voor start werkzaamheden in Appeltern is bekend waar gestart wordt met de werkzaamheden en in welke delen geschikt leefgebied kan ontstaan.

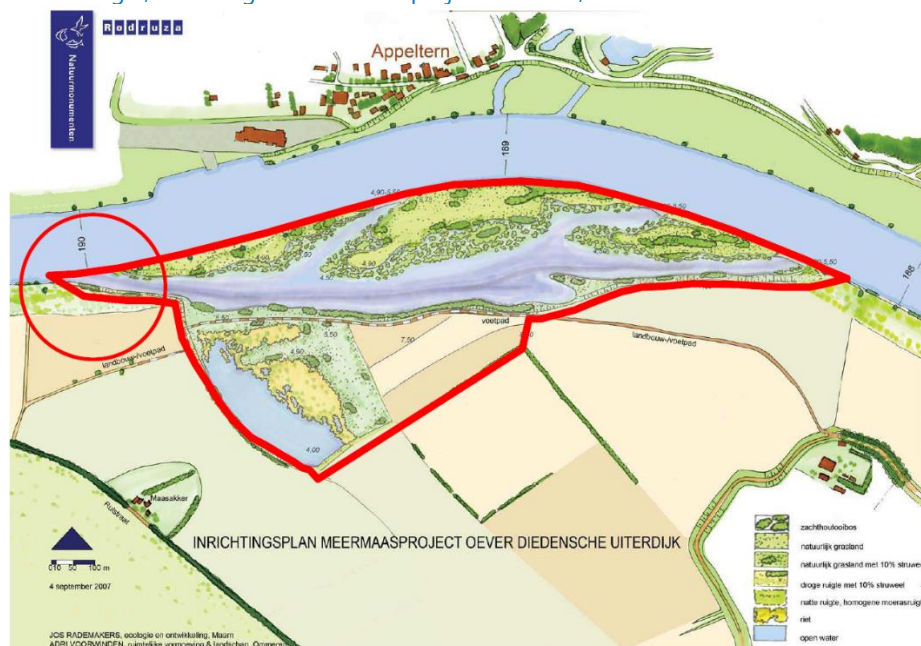
- Daarnaast wordt door natuurmonumenten conform de huidig bekende planning in 2023 als onderdeel van het project Rodruza, het deelgebied Oeverzone Diedensche Uiterdijk opgeleverd. Zie afbeelding 3 voor inrichting van het plangebied. Dit gebied zal voor start werk in Appeltern voldoende ontwikkeld zijn om een populatie bever te kunnen bergen.

Er zijn voldoende alternatieven voor de bever om naar toe uit te wijken, waardoor het realistisch is om te verwachten dat we die planning 3 jaar voor start in beeld hebben.

Afbeelding 2, Vegetatie inrichtingskaart van de Diedensche Uiterdijk

Afbeelding 3, inrichtingskaart van het project Rodruza, direct ten zuiden van het schiereiland bij Appeltern

5 GROTE MODDERKRUIPER

Dit hoofdstuk beschrijft de zienswijze op voorschrift fff:

"De permanente compensatielocaties (bij G4) dienen voorafgaand aan de werkzaamheden bij de huidige poelen en watergangen te zijn gerealiseerd, alvorens de grote modderkruiper wordt gevangen en overgezet."

Achterliggende reden is: *"Gezien de kwetsbare landelijke staat van instandhouding (niet gunstig/slecht) dient uit zorgvuldigheid te worden voorkomen dat een populatie tweemaal dient te worden verplaatst, waarbij dieren kunnen worden gedood of gemist. Daarnaast dient stress zoveel mogelijk te worden vermeden. Er dient volledige compensatie plaats te hebben gevonden, alvorens de dieren worden gevangen en verplaatst"*.

De zienswijze betreft het verzoek voorschrift fff te laten vervallen. Als dit niet mogelijk is geldt het verzoek om het voorschrift te wijzigen naar *"Alle permanente compensatie locaties (met uitzondering van G4) dienen voorafgaand aan de werkzaamheden bij de huidige poelen en watergangen te zijn gerealiseerd, alvorens de grote modderkruiper wordt gevallen en overgezet"*.

Grondverwervingsprocedure maakt dat niet alle gronden voor de benodigde nieuwe watergangen tijdig verworven zijn. Hiermee komt het één jaar voorafgaand gerealiseerd hebben van nieuwe watergangen in de knel. Dijksectie 3-5 (leefgebied G4) kan met het voorschrift niet conform voorliggende planning gerealiseerd worden.

In juni 2023 is aanvullend leefgebied gerealiseerd in het aansluitende slotensysteem ten zuiden van leefgebied G4. Hier is een aanwezige sloot verbreedt met een wateroppervlak van 0.11 ha, zie afbeelding 4. Gedurende 2023 en 2024 kan hier vegetatie groeien zodat het leefgebied geschikt wordt voor de grote modderkruiper. Ook wordt hier nog een moddertransplantatie uitgevoerd zodat er voldoende modder aanwezig is.

Er gaat wegens de werkzaamheden bij leefgebied G4 0.47 ha watergang verloren waarin grote modderkruiper voorkomt. In het activiteitenplan (paragraaf 16.3 pagina 132 – 135) is onderbouwd dat er voldoende leefgebied beschikbaar in de tijdelijke situatie (dus wanneer de huidige teensloten verloren gaan). In het aansluitende slotensysteem blijft 2960 meter sloot (welke geschikt habitat is voor de grote modderkruiper) aanwezig in het slotensysteem waar de grote modderkruiper voorkomt (direct ten zuiden van leefgebied G4). Dat komt neer op een oppervlakte van 5180m². Daarnaast is reeds een permanente en extra compensatie gerealiseerd van 0.11 ha in hetzelfde slootsysteem. In totaal is er gedurende de werkzaamheden 6280 m² geschikt leefgebied aanwezig voor de grote modderkruiperpopulatie. Na de werkzaamheden wordt 0.45 ha geschikt habitat gerealiseerd met het aanleggen van de nieuwe teensloten langs de dijk.

Op basis van bekende dichtheden uit poldersloten mag ervan uit worden gegaan dat een slootlengte van 1.000 -1.400 m (1,5 – 2 m breed; oppervlakte tussen de 1.500 en 2.800 m²) voldoende is voor een levensvatbare populatie grote modderkruipers van een paar duizend dieren (van Eekelen, 2005). Er is daarmee voldoende leefgebied aanwezig voor de grote modderkruipers in leefgebied G4, ook als de nieuwe watergangen parallel aan de dijk pas na de dijkwerkzaamheden worden gerealiseerd.

Van belang is dat de grote modderkruiper slechts 1 keer wordt afgevangen en uitgezet. Uitzetting vindt plaats in hetzelfde slotensysteem waar leefgebied G4 op aansluit. Daarop sluit de reeds gerealiseerde (en extra) compensatie van 0.11 ha op aan én de nieuwe teensloten langs de dijk die na de werkzaamheden worden gerealiseerd.

- Daarmee wordt stress zoveel als mogelijk vermeden (ten opzichte van twee keer verplaatsen) en er worden zo min mogelijk individuen gemist tijdens het overzetten.

De sloten in het slotensysteem die permanent beschikbaar zijn voor grote modderkruiper hebben veel watervegetatie en zijn vaak vrijwel volledig dichtbegroeid met een dikke modderlaag (zie ook pagina 135 activiteitenplan). Dit is optimaal habitat voor de grote modderkruiper zodat deze zich kan verstoppen voor roofvis zoals snoek en baars. Deze wateren zijn voor snoek en baars als zichtjagers slecht bereikbaar door de dichte vegetatie. Ondanks dat deze roofsoorten in de omgeving van het slotensysteem kunnen voorkomen, heeft dit geen effect op de Svi van de grote modderkruiper in combinatie met de werkzaamheden. In het slotensysteem aansluitend aan leefgebied G4 is voldoende leefgebied met schuilmogelijkheden zodat de tijdelijke achteruitgang in oppervlakte leefgebied niet leidt tot een verhoogde mortaliteit door roofvis.

Afbeelding 4, gerealiseerde compensatie ten zuiden van leefgebied G4, binnen het slotensysteem van populatie G4. Links tijdens de inrichting, rechts terwijl deze vanuit het grondwater en omliggende systemen volloopt

6 HOOGWATERVLUCHTPLAATSEN

Deze paragraaf beschrijft de zienswijze op voorschrift ooo:

"In het kader van de rivierverruiming dienen meerdere hoogwaterplaatsen per territorium te worden gerealiseerd"

Onder de term hoogwaterplaatsen verstaan wij hoogwatervluchtplaatsen en beverterpen. De zienswijze betreft het verzoek het woord "hoogwaterplaatsen" te vervangen door "hoogwatervluchtplaatsen en beverterpen".

Op dit moment is er per territoria van een bever of das minimaal één beverterp en HWVP voorzien. Daarnaast bevindt zich in de Diedensche Uiterdijk één grote hoogwatervluchtplaats (HWVP), welke niet aan de dijk grenst en dus geschikt is voor dassen en bevers. Gezien de kans op graven in de dijk, is het gebruik van een HWVP direct langs de dijk door dassen en bevers niet wenselijk, de HWVP's langs dijk zijn wel toegankelijk voor das en bever.

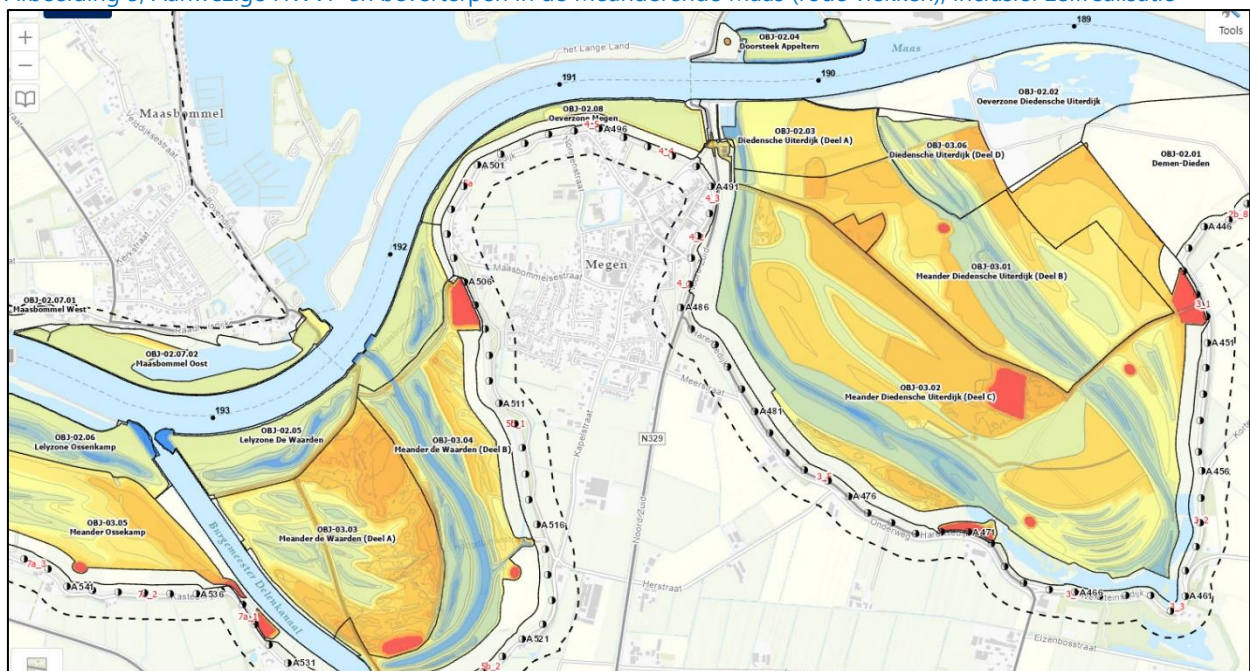

De Zoogdiervereniging stelt dat HWVP niet noodzakelijk zijn om de plaatselijke populatie van de bever in stand te houden en verwacht dat er na een hoogwater voldoende buitendijks levende dieren het hoogwater overleven. De dieren, vooral de das die al de dijk oversteeft om te foerageren, kunnen te allen tijde de dijk passeren. Voor alle territoria van dassen in de Diedensche Uiterdijk, de Waarden en Maasbommel geldt dat deze ook binnendijks een territorium hebben en hier bij hoogwater toevlucht kunnen zoeken. Conform het advies van de Zoogdiervereniging dient een beverterp een oppervlakte te hebben van 20 meter lang en 10 meter breed. De beverterpen in het ontwerp hebben een oppervlakte van 20x30m.

In het ontwerp (exclusief zelfrealisatie) zijn naast beverterpen 4 hoogwatervluchtplaatsen (HWVP) langs de dijk opgenomen (zie afbeelding 5). Dit zorgt voor deelgebied de Waarden in 1 HWVP en 1 beverterp (geschikt voor das en bever) en 2 HWVP langs de dijk. In de Diedensche Uiterdijk betreft dit 4 HWVP en 2 beverterpen, hiervan bevinden zich 3 HWVP zich langs de dijk. Daarnaast is in de zelfrealisatie nog voorzien in 1 beverterp.

- Gezien de aantallen beverterpen en HWVP in de uiterwaarden en langs de dijk en het feit dat de dassen naast de hoogwatervoorzieningen, ook binnendijks toevlucht kunnen zoeken is er geen invloed op de Svi van de das. Voor bever geldt dat er ook voldoende hoogwatervoorzieningen zijn, naast het feit dat ook deze soorten binnendijks toevlucht kunnen zoeken en het oordeel van de Zoogdiervereniging dat deze voorzieningen niet nodig zijn voor het in stand houden van de populatie (maar om te voorkomen dat bevers in dijken gaan graven). Daarom is er ook voor de bever geen effect op de Svi met betrekking tot het aantal hoogwatervoorzieningen.

Afbeelding 5, Aanwezige HWVP en beverterpen in de Meanderende Maas (rode vlekken), inclusief zelfrealisatie

7 RANSUIL, BUIZERD EN ROEK

Deze paragraaf beschrijft de zienswijze op voorschriften q, w en x:

"... gedurende de broedperiode geen werkzaamheden uit te voeren binnen 100 meter van een jaarrond beschermd nest."

Onze zienswijze heeft met name betrekking op het gebruik van de term 'werkzaamheden'. Bij het hanteren van de, in het voorschrift opgenomen term 'geen werkzaamheden' is het ook niet toegestaan om damwanden drukkend aan te brengen in het broedseizoen én binnen 100m van het nest. In het activiteitenplan hebben we onderbouwd (zie pagina 104) dat het drukkend aanbrengen van damwanden niet leidt tot geluidsverstoring op het nest. Het drukkend aanbrengen van damwanden kan om die reden dan ook plaatsvinden binnen 100m van de nestlocaties van de ransuil, buizerd en roek zonder dat daarmee sprake is van verstoring van het nest.

Wij verzoeken u de tekst van het voorschrift aan te passen naar: "werkzaamheden, uitgezonderd drukkend aanbrengen van damwanden of werkzaamheden die minder dan 70dB veroorzaken op de nestlocatie,".

Literatuur

BIJ12, 2017. Kennisdocument Poelkikker Rana lessonae, versie 1.0, juli 2017.

Eekelen, R. van, 2005. Compensatieplan Grote modderkruipers Maren-Kessel. Compenserende maatregelen in het kader van reconstructie van de N525. Bureau Waardenburg in opdracht van Provincie Noord-Brabant.

Meanderende Maas, 2022. Geluidsonderzoek, d.d. 22 november 2022, referentie WSE.5.1.a-22-016.819 / WSE.5.1-0089

Mulder, J.L., 2016. De dassen langs de A27 tussen Utrecht en Hilversum d.d. 18 november 2016.

Netwerk Groene Bureaus, 2017. Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming (versie juli 2017).